

I

(Rezolucje, zalecenia i opinie)

REZOLUCJE

RADA

REZOLUCJA RADY

z dnia 30 listopada 2009 r.

dotycząca harmonogramu działań mających na celu umocnienie praw procesowych osób podejrzanych lub oskarżonych w postępowaniu karnym

(Tekst mający znaczenie dla EOG)

(2009/C 295/01)

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

lub oskarżonych nabierają szczególnej wagi dla zagwarantowania prawa do rzetelnego procesu sądowego.

mając na uwadze, co następuje:

- (1) W Unii Europejskiej Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (zwana dalej „konwencją”) stanowi wspólną podstawę ochrony praw osób podejrzanych lub oskarżonych w postępowaniu karnym, które do celów niniejszej rezolucji obejmuje postępowanie przygotowawcze i sam proces.
- (2) Ponadto, zgodnie z orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, konwencja jest ważnym fundamentem zaufania, jakim państwa członkowskie wzajemnie darzą swoje wymiary sprawiedliwości w sprawach karnych, i wzmocnienia tego zaufania. Jednocześnie Unia Europejska może prowadzić dalsze działania zapewniające pełne wprowadzenie w życie norm konwencji i ich poszanowanie oraz, w stosownych przypadkach, zapewniające spójne stosowanie mających zastosowanie norm i podnoszące poziom norm istniejących.
- (3) Unii Europejskiej udało się stworzyć przestrzeń swobody przemieszczania się i zamieszkania, z której to swobody obywatele korzystają coraz częściej podróżując, ucząc się i pracując w państwach innych niż państwo miejsca ich zamieszkania. Jednak usunięcie granic wewnętrznych i coraz powszechniejsze wykonywanie prawa do swobodnego przemieszczania się i zamieszkania wywołuje nieuniknione skutki – coraz więcej osób bierze udział w postępowaniach karnych w państwie członkowskim innym niż państwo miejsca ich zamieszkania. W tych sytuacjach prawa procesowe osób podejrzanych
- (4) Mimo że na szczeblu Unii Europejskiej podjęto różne środki w celu zagwarantowania obywatelom wysokiego poziomu bezpieczeństwa, faktycznie istnieje równie pilna potrzeba rozwiązania konkretnych problemów, które mogą powstać w czasie, gdy dana osoba jest podejrzana lub oskarżona w postępowaniu karnym.
- (5) Stwarza to konieczność konkretnych działań dotyczących praw procesowych, by zapewnić rzetelność postępowania karnego. Działania takie, które mogą obejmować prawodawstwo, jak również inne środki, dadzą obywatelom większą pewność, że Unia Europejska i jej państwa członkowskie będą chronić i gwarantować ich prawa.
- (6) W 1999 roku w Tampere Rada Europejska stwierdziła, że w kontekście wprowadzania w życie zasady wzajemnego uznawania należy rozpocząć prace również nad tymi aspektami prawa procesowego, względem których minimalne wspólne normy są uważane za konieczne dla ułatwienia stosowania zasady wzajemnego uznawania, z jednoczesnym poszanowaniem podstawowych zasad prawnych państw członkowskich (pkt 37).
- (7) Również w programie haskim z 2004 roku zapisano, że dalsza realizacja programu wzajemnego uznawania jako podstawy współpracy sądowej oznacza opracowanie jednakowych standardów dla praw procesowych w postępowaniach karnych, na podstawie badań istniejących poziomów zabezpieczeń w państwach członkowskich i z należytym poszanowaniem ich tradycji prawnych (pkt III 3.3.1).

- (8) Zasada wzajemnego uznawania zakłada, że właściwe organy państw członkowskich mają zaufanie do wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych pozostałych państw członkowskich. By umacniać wzajemne zaufanie w obrębie Unii Europejskiej ważne jest, aby, w uzupełnieniu do postanowień konwencji, istniały normy Unii Europejskiej dotyczące ochrony praw procesowych, które byłyby należycie wprowadzane w życie i stosowane w państwach członkowskich.
- (9) Ostatnie badania wskazują, że wśród ekspertów istnieje szerokie poparcie dla działań – natury prawodawczej i innej – podejmowanych przez Unię Europejską na rzecz praw procesowych i że potrzebne jest głębsze wzajemne zaufanie między organami sądowymi państw członkowskich⁽¹⁾. Podobne opinie wyraża także Parlament Europejski⁽²⁾. W komunikacie dotyczącym programu sztokholmskiego⁽³⁾ Komisja Europejska zauważa, że wzmocnienie prawa do obrony jest niezwykle istotne dla podtrzymania wzajemnego zaufania wśród państw członkowskich i zaufania opinii publicznej do Unii Europejskiej.
- (10) W ciągu ostatnich kilku lat rozmowy na temat praw procesowych w ramach Unii Europejskiej nie przyniosły żadnych konkretnych rezultatów. Duże postępy poczyniono jednak w dziedzinie współpracy sądowej i policyjnej, jeśli chodzi o środki ułatwiające ściganie. Obecnie nadszedł czas, by podjąć działania w celu poprawy równowagi między tymi środkami a ochroną praw procesowych jednostki. Należy podjąć starania w celu wzmocnienia gwarancji procesowych i poszanowania praworządności w postępowaniu karnym, bez względu na to dokąd w Unii Europejskiej jej obywatele postanowią podróżować, gdzie będą się uczyć, pracować lub mieszkać.
- (11) W związku ze znaczeniem i złożonością tych kwestii, wydaje się, że należy je rozwiązywać, stosując podejście stopniowe, dbając przy tym o ogólną spójność. Ukierunkowując przyszłe działania kolejno na poszczególne obszary, można poświęcić uwagę każdemu środkowi z osobna, tak by problemy mogły być określane i rozwiązywane w sposób zapewniający wartość dodaną w stosunku do każdego z tych środków.
- (12) Jako że katalog środków określonych w załączniku do niniejszej rezolucji nie jest wyczerpujący, Rada powinna także rozważyć możliwość odniesienia się do kwestii ochrony praw procesowych innych niż prawa wymienione we wspomnianym katalogu.
- (13) Wszelkie nowe akty prawodawcze UE w tej dziedzinie powinny być zgodne z minimalnymi normami określonymi w konwencji, zgodnie z wykładnią Europejskiego Trybunału Praw Człowieka,

PRZYJMUJE NINIEJSZĄ REZOLUCJĘ:

1. Na szczeblu Unii Europejskiej należy podjąć działania w celu umocnienia praw osób podejrzanych lub oskarżonych w postępowaniu karnym. Takie działania mogą obejmować prawodawstwo oraz inne środki.
2. Rada zatwierdza jako podstawę dalszych działań „Harmonogram działań mających na celu umocnienie praw procesowych osób podejrzanych lub oskarżonych w postępowaniu karnym” (dalej zwany „harmonogramem działań”), który znajduje się w załączniku do niniejszej rezolucji. Zawarte w tym harmonogramie działania prawa, które mogą zostać uzupełnione innymi prawami, są uważane za podstawowe prawa procesowe, a działaniom dotyczącym tych praw należy na obecnym etapie nadać rangę priorytetu.
3. Komisja proszona jest o przedłożenie wniosków dotyczących środków przedstawionych w harmonogramie działań i o rozważenie przedstawienia zielonej księgi, o której mowa w punkcie F.
4. Rada przeanalizuje wszystkie wnioski przedstawione w związku z harmonogramem działań i zobowiązuje się do traktowania ich priorytetowo.
5. Rada będzie stanowić w ścisłej współpracy z Parlamentem Europejskim, zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami, i należycie współpracować z Radą Europy.

⁽¹⁾ Zob. m.in. „Analysis of the future of mutual recognition in criminal matters in the European Union”, sprawozdanie z dnia 20 listopada 2008 r. sporządzone przez Wolny Uniwersytet w Brukseli (*Université Libre de Bruxelles*).

⁽²⁾ Zob. np. „Zalecenie Parlamentu Europejskiego dla Rady z dnia 7 maja 2009 r. w sprawie rozwijania przestrzeni sprawiedliwości w sprawach karnych w UE” 2009/2012(INI), pkt 1 lit. a).

⁽³⁾ „Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości w służbie obywateli”, COM(2009) 262/4 (pkt 4.2.2.).

ZAŁĄCZNIK

HARMONOGRAM DZIAŁAŃ MAJĄCYCH NA CELU UMOCNIEŃ PRAW PROCESOWYCH OSÓB PODEJRZANYCH LUB OSKARŻONYCH W POSTĘPOWANIU KARNYM

Porządek praw przedstawionych w niniejszym harmonogramie działań jest orientacyjny. Podkreśla się, że wyjaśnienia przedstawione poniżej służą jedynie do zasygnalizowania proponowanych działań i ich celem nie jest wcześniejsze określenie dokładnego zakresu stosowania ani treści przedmiotowych środków.

Środek A: tłumaczenia pisemne i ustne

Krótkie wyjaśnienie:

Osoba podejrzana lub oskarżona musi być w stanie zrozumieć, co się dzieje i być w stanie w sposób zrozumiały wyrazić swoje myśli. Osoba podejrzana lub oskarżona, która nie włada językiem używanym w postępowaniu lub nie rozumie go, będzie potrzebowała tłumacza ustnego oraz pisemnego tłumaczenia najważniejszych dokumentów procesowych. Szczególną uwagę należy również poświęcić potrzebom osób podejrzanych lub oskarżonych cierpiących na zaburzenia słuchu.

Środek B: informowanie o prawach i informowanie o zarzutach

Krótkie wyjaśnienie:

Osoba podejrzana lub oskarżona o przestępstwo powinna zostać poinformowana o przysługujących jej podstawowych prawach ustnie lub, w stosownych przypadkach, pisemnie, np. w drodze pouczenia o prawach. Ponadto osoba ta powinna również bezzwłocznie otrzymać informacje o charakterze i przyczynach ciężącego na niej oskarżenia. Osoba, której postawiono zarzuty, powinna być uprawniona do otrzymania we właściwym czasie informacji koniecznych do przygotowania jej linii obrony, przy czym zrozumiałe jest, że nie może to powodować uszczerbku dla prawidłowego przebiegu postępowania karnego.

Środek C: porada prawna i pomoc prawna

Krótkie wyjaśnienie:

Prawo do porady prawnej (za pośrednictwem doradcy prawnego), z którego osoba podejrzana lub oskarżona w postępowaniu karnym może skorzystać na jak najwcześniejszym właściwym etapie takiego postępowania, jest prawem podstawowym służącym zapewnieniu rzetelności postępowania; prawo do pomocy prawnej powinno zapewnić skuteczny dostęp do wyżej wymienionego prawa do porady prawnej.

Środek D: kontakt z krewnymi, pracodawcami i organami konsularnymi

Krótkie wyjaśnienie:

Osoba podejrzana lub oskarżona, która została pozbawiona wolności, jest niezwłocznie informowana o prawie do tego, by o pozbawieniu jej wolności poinformowano co najmniej jedną osobę, na przykład krewnego lub pracodawcę, przy czym zrozumiałe jest, że nie może to powodować uszczerbku dla prawidłowego przebiegu postępowania karnego. Ponadto osoba podejrzana lub oskarżona, która została pozbawiona wolności w państwie innym niż jej państwo macierzyste, jest informowana o prawie do tego, by o pozbawieniu jej wolności poinformowano właściwe organy konsularne.

Środek E: specjalne zabezpieczenia dla osób podejrzanych lub oskarżonych wymagających szczególnego traktowania

Krótkie wyjaśnienie:

W celu zapewnienia rzetelności postępowania ważne jest, aby szczególną uwagę poświęcono osobom podejrzanym lub oskarżonym, które z racji np. wieku lub stanu psychicznego lub fizycznego nie są w stanie zrozumieć lub śledzić treści lub znaczenia postępowania.

Środek F: Zielona księga w sprawie tymczasowego aresztowania

Krótkie wyjaśnienie:

Okres, który dana osoba spędza w areszcie przed rozpoczęciem postępowania sądowego i w czasie postępowania sądowego, jest bardzo różny w poszczególnych państwach członkowskich. Zbyt długie okresy tymczasowego aresztowania są szkodliwe dla danej osoby, mogą negatywnie wpłynąć na współpracę sądową między państwami członkowskimi i nie odzwierciedlają wartości, które propaguje Unia Europejska. W związku z tym w zielonej księdze należy przeanalizować właściwe środki.